

RAÓ 8

AJUDEM A SUBSTITUIR EDIFICIS D'HABITATGE EN SITUACIÓ D'EMERGÈNCIA O PRECARIETAT

En aquests quaranta anys, l'INCASÒL ha destinat molts esforços i recursos per a la substitució o reparació dels habitatges afectats per greus patologies estructurals, una situació que acostumava a afectar de forma generalitzada barris sencers construïts durant el franquisme.

Amb el restabliment de la Generalitat, una primera bossa d'habitatges propietat de l'Estat es traspasa al Govern català. Són concretament cinc barris (Arraona a Sabadell, Torreforta a Tarragona, Salipota a Súria, Sant Roc a Badalona i Sant Crist a Balaguer). Alguns d'ells presentaven ja seriosos problemes i hi confluïen dinàmiques de degradació física i social. Una de les primeres tasques de l'INCASÒL va ser començar a revertir la situació d'emergència dels barris traspassats i d'altres que s'anirien afegint amb els anys com Sant Cosme a Badalona, la Font de la Pólvora a Girona, Trinitat Nova, la Guineueta, Verdum i la Pau a Barcelona, etc.

En la majoria d'aquests barris calia fer nous habitatges en un procés que no impliqués l'expulsió dels veïns. Sovint, la manca de sòl alternatiu disponible obligava que els edificis nous convivissin amb els vells en un procés lent i costós i d'una extrema complexitat de gestió. Calia, a més, oferir ajudes i facilitats als veïns adequades al seu nivell d'ingressos, alguns amb règim de compravenda i d'altres amb lloguers reduïts i vitalicis.

Un d'aquests barris paradigmàtics és el de Salipota a Súria. En aquesta població de la conca minera del Bages, la demanda creixent de potassa i l'obertura de nous pous va propiciar una onada d'immigració d'altres indrets d'Espanya, als anys cinquanta i seixanta que, salvat les distàncies, podia ser equiparable al que va succeir a moltes poblacions de les principals àrees metropolitanes del país. Òbviament, el poble no estava preparat per rebre els nousvinguts i van aparèixer situacions d'abús i insalubritat:

Salipota, Súria, abans de la reforma

Salipota, Súria, després de la reforma

«El problema de la escasez de viviendas como todos conocerán era y es en Súría agobiante; familias enteras viviendo en condiciones pésimas; buhardillas y pocilgas han sido habilitadas para albergue con los inconvenientes de todo orden; carencia de Servicios higiénicos, hacinamiento, promiscuidad de sexos, realquilados, etc.»

Francesc d'Assís Serrasolsas, rector de la parròquia de Súría

Davant de la situació, l'alcalde i el responsable local d'autoritats del Sindicat Vertical, Josep Alsina i Jaume Subirà, van iniciar els contactes amb l'Obra Sindical del Hogar per aconseguir la construcció d'habitatges de «renda limitada» al poble. La demanda inicial era de 160 habitatges, però les autoritats del Règim van oferir-ne fins a 300. L'Ajuntament va cedir gratuïtament els terrenys. Descartant primer el Poble Vell, van optar per un turó perifèric a l'altra riba del Cardener, el pla de Salipota, al qual només s'arribava per un pont de fusta molt precari i un pas de carros sovint inundat.

El polígon de Súría, que va rebre el nom de Sant Sebastià, patró del poble, era del tipus UVA («Unidades Vecinales de Absorción»), un recurs d'urgència i provisional que pretenia prevenir el barraquisme amb la idea de guanyar temps per construir allotjaments definitius. La baixa qualitat constructiva era evident d'inici però era acceptada com a solució immediata a l'espera de la definitiva que, evidentment, mai va arribar.

La primera fase es va inaugurar el 1965 i ja el 1970 va arribar el primer accident: un forjat es va desplomar i va provocar la mort d'una nena i diversos ferits greus. De seguida es va ser conscient que hi havia algun defecte estructural que afectava el polígon de forma generalitzada i la por i l'estigma es van apropiat del barri i van donar lloc al naixement d'un important moviment veïnal.

Amb l'arribada de la democràcia, la degradació del barri entra a l'agenda política del nou Ajuntament. L'Estat va transferir Salipota a la Generalitat el 1985 i es va adscriure a l'Institut Català del Sòl amb el mandat del Govern de crear una empresa pública que fos capaç d'administrar un patrimoni de gran complexitat, que es va anomenar ADIGSA. Les primeres actuacions van ser reparacions urgents de problemes que comprometien seriosament l'habitabilitat dels pisos; 21 edificis, segons l'ITeC (Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya), presentaven

lesions estructurals que els feien inviables a curt termini i es va haver de demanar als veïns que reduïssin el pes dels elements als seus interiors (mobles, persones i objectes). L'any 1992 es va decidir i comunicar als veïns que s'havien d'enderrocar els edificis a causa de l'aluminosi. Malgrat que era un fet d'esperar, va ser un cop molt dur per als veïns.

En menys d'un any l'INCASÒL ja tenia enllestit el projecte executiu per a la substitució del conjunt dels habitatges, però es va estimar que el procés duraria vuit anys, en els quals haurien de conèixer obres, demolicions i trasllats progressius amb els edificis nous i vells pràcticament a tocar. La introducció d'estratègies de prefabricació va permetre acurtar els terminis de les obres amb l'aportació clau catedràtic de Càlcul d'Estructures i poeta Joan Margarit, que va haver de batallar amb un terreny complexíssim des del punt de vista geològic i ple de galeries mineres en el subsol. Tot i això, la tensió amb els veïns, que patien un fort desgast emocional, va ser constant durant el procés.

Els nous pisos tenien entre 10 i 15 metres quadrats més que els antics i la proposta econòmica d'ADIGSA que els veïns van acceptar partia d'una taxació per sota del preu de mercat acompanyada de subvencions i crèdits atorgats directament per ADIGSA amb molt bones condicions. El 2008 l'alcalde i el director de l'INCASÒL, Miquel Bonilla, van inaugurar definitivament la remodelació del barri.